

28. Testit, tutkimus, luonnonarvot

Viranomaisen ei tarvitse luovuttaa tietoja pääsykokeista tai testeistä. Salassapidolta edellytetään, että tiedon antaminen vaarantaisi niiden tarkoituksen toteutumisen tai jatkokäytön. Käytännössä yksittäisten kokeiden kysymyksiä ei julkisteta ennen koetilaisuutta. Erityisten psykologisten testien luotettavuus saattaa kärsiä, jos testiä koskevat tiedot olisivat julkisia myös testaamisen jälkeen.

Tutkimukseen ja kehitystyöhön liittyvät asiakirjat voidaan salata, jollei ole ilmeistä, että tiedon antamisesta aiheutuisi haittaa. Tiedot voivat sisältyä opinnäytetyöhön, tutkimussuunnitelmaan, tutkimuksen perusaineistoon, teknologiseen tai muuhun kehitystyöhön tai näitä koskeviin arvioiteihin. Tarkoituksena on suojata nimenomaan tutkijan osaamista ja toimintaa ja työn edistymistä ja estää ammatilliselle toiminnalle syntyviä haittoja. Salassapidon ulkopuolelle jää luonnollisestikin tutkijan omaehtoinen julkisuus. Salassapitovelvoitteella ei vaikutusta tutkimuksen julkisuuteen tai siihen liittyvään julkiseen tai tiedeyhteisön sisällä tapahtuvaan keskusteluun. Asiakirjojen julkisuus voi vaihdella eri viranomaisissa, Esimerkiksi valtion myöntämä tutkimustuki (kohde ja tukisumma) on yksittäisenä viranomaispäätöksenä julkinen.

Uhanalaisia eläin- tai kasvilajeja ja arvokkaita luontoalueita koskevia tietoja voidaan salata, mikäli tietojen antaminen vaarantaa näiden suojelun. Salattavat tiedot voivat liittyä esimerkiksi harvinaisen eläinlajin pesintäpaikkoihin tai kasvien esiintymisalueisiin.

Virantäytön soveltavuudesta. Omaa soveltavuustestitulostaan pyytäneellä viranhaussa hylätyllä hakijalla oli oikeus saada tietoonsa hänen käsittelynsä vaikuttanut asiakirja. Tietojen luovuttamisen velvoitetta ei muuttanut se, että ensin valitun hakijan nimittäminen tehtävään oli peruuntunut. Tapauksessa oli kyse ympäristökeskuksen johtotehtävään valitun viranhakijan soveltavuustestistä. (Helsingin HAO 02939/09/1203)

Tutkimuksen ja tilaston perusaineistot. Viranomaisen ei tarvinnut luovuttaa teettämänsä tutkimuksen perusaineistona salassa pidettäviä asiakirjoja. Tämän tapaisissa tilanteissa tutkimusten luotettavuuteen liittyy huomattava yleinen intressi. Lisäksi salauksen murtamisen yleiselle edulle aiheuttama haitta on suurempi kuin haitta, joka aiheutuu pyytäjälle siitä, ettei hän voi kontrolloida haastatteluyhteyden oikeellisuutta. Tapauksessa tiepiiriltä oli pyydettyjä asukashaastatteluihin liittyviä asiakirjoja, jotka liittyivät valtatie rakentamiseen moottoritieksi. (Helsingin HAO 02/0330/2 /30.5.2002)

Koulujen tunnistettavuus. Kaupungin opetuslautakunnalla oli oikeus olla luovuttamatta siltä pyydettyä koulujen vanhempaintyytäisyystutkimuksen perusaineistoa, joka sisälsi tutkimuksessa mukana olleiden koulujen nimet. Asiasta valmistunut tutkimus oli kuitenkin viranomaisen julkinen asiakirja, ja sisälsi tunnistettavien koulutietojen sijasta kouluille annetut koodit. Koska tutkimus oli perustunut kyselyaineistoon, olivat koulujen nimet perusaineistoon kuuluvana ehdoitta salassa pidettäviä. Lisäksi koulukohtaisten tietojen julkistaminen olisi aiheuttanut haittaa kaupungin koulutustoiminnan tasapuoliselle kehittämiselle. (Turun HAO 02075/00/5300)

Koulujen asiakastytyväisyyskysely. Kaupungin opetuspalvelut sai salata kaupungin teettämän koulujen asiakastytyväisyyskyselyn tulokset. Oppilaiden vanhempien täyttämät kyselylomakkeet olivat tutkimuksen perusaineistoa ja siten lain mukaan ehdoitta salassa pidettäviä. Koulukohtaisten tietojen julkistaminen olisi heikentänyt koulujen halukkuutta osallistua vapaaehtoisuuteen perustuvaan kehitystyöhön. Tutkimuksesta tehty raportti oli julkinen. (Turun HAO 722 /17.12.2001)

Kouluvihtyvyysarviointi. Vantaan opetuslautakunnan oli luovutettava kouluvihtyvyysarvioinnin perusteella laaditut raportit ja tutkimukseen sisältyvät koulukohtaiset tiedot, vaikka niitä ei julkistettaisikaan lopullisissa tutkimustuloksissa. Tietojen salaamista ei voitu perustella pelolla siitä, että koulukohtaisten tietojen julkistaminen voisi haitata koulujen kehittämistyötä ja heikentää opetustoimen ja koulujen välistä luottamusta. Oppilailta saatu vastaajakohtainen tietoaineisto voitiin kuitenkin pitää salassa. (KHO 1062 /10.5.2005)

Geenitekniset tutkimustulokset. Toimitus oli pyytänyt tullihallituksen valvontaosaston tuoteturvallisuusvalvonnalta tuloksia geenimuunneltua soijaa ja maissia sisältävien elintarvikkeiden tutkimuksesta. Niistä olisivat käyneet ilmi tuotteen nimi, valmistaja, maahantuojat ja testin tulos. Tutkitut elintarvikkeet olivat määräysten mukaisia, joten tietojen julkaiseminen ei olisi ollut yleisen edun kannalta tarpeellista, vaan siihen riitti yhteenveto suoritettujen tutkimusten määrästä ja tuloksista. Valvontapäälliköllä oli oikeus evätä pyyntö tullilain vaitiolo velvollisuuden perusteella. (Helsingin HAO 04/0052/2 /30.1.2004)

Lääketestaukset. Viranomaisen ei tarvitse luovuttaa aineistoa, jonka keskeinen sisältö muodostuu joko liikesalaisuuden tai tutkimussalaisuuden piiriin kuuluvista tiedoista, eikä julkista aineistoa ole näistä erotettavissa. Sosiaali- ja terveysministeriöltä oli pyydetty usean vuoden ajalta lääkeaineista annettuja kielteisiä lausuntoja ja ilmoituksia haittavaikutuksista. Ministeriö oli perustellut kielteistä päätöstään lääketieteellisuuden liikesalaisuudella ja tutkimussalaisuudella. Ministeriön mukaan lääkkeiden testaustiedot tulevat julkisiksi vasta tietyn ajan kuluttua myyntiluvan myöntämisestä. (KHO 1729/1 /06)

Elintarvikkeiden testitulokset. Viranomaisen oli luovutettava kaikkien tiettyyn ryhmään kuuluvien elintarvikkeiden testitulokset. Oikeuden päätöstä perusteltiin kuluttajien terveysnäkökohdilla. (KHO 1366/1/07)

Väitöstutkimus. Väitöskirjatutkimus on julkisesti rahoitettuna opinnäytetyönä pidettävä esillä säädetyn ajan väittelyluvan saamisesta itse väitöstilaisuuden järjestämiseen. (EOA 3934/2007)

Hanke-esitysten tieteelliset arvioinnit. Suomen Akatemia kieltäytyi luovuttamasta hanke-esityksen tieteellisen arvioinnin, koska arviointi ei ole ainoa rahoituspäätökseen vaikuttava tekijä, tieteellisen tutkimuksen suunnitelman arviointia koskee salassapito-olettama ja arkaluontoisiksi katsottujen tietojen aiheuttaisi haittaa tutkimukselle. Hallinto-oikeus katsoi lisäksi, ettei hanke-esityksen jättänyt valittaja ollut asianosainen muissa kuin itseään koskevan hakemuksen osalta. Päätökseen sisältyi eriväva mielipide. (Helsingin HAO 08873/09/1203 /7.10.2010)

Uhanalaisen lajin esiintymäalue. Ympäristökeskuksen ei tarvinnut luovuttaa pyytäjälle tietoa erittäin uhanalaisen, EU:n lintudirektiivin perusteella erityisiä suojelutoimenpiteitä vaativan tunturihaukan tarkasta esiintymisalueesta. Ympäristökeskus oli nimenomaan esiintymisalueen perusteella hylännyt poikkeusluvan aluetta koskevalle rakentamiselle. Pyytäjällä ei ollut oikeutta tietoon edes asianosaisena, koska tiedon luovuttaminen olisi ollut vastoin erittäin tärkeää yleistä etua. (Rovaniemen HAO 08/0675/1 /17.12.2008)

Tutkimussuunnitelman tieteellisyys. Viranomaisen ei tarvitse luovuttaa salassa pidettävää aineistoa tutkimukseen, joka ei täytä julkisuuslain edellyttämää tieteellisyyttä. Suunnitelman on oltava esitystavaltaan selkeä ja johdonmukainen ja siitä on käytävä selvästi ilmi tutkittavaa ongelmaa ja tutkimuksen kohde, tutkimusmenetelmä, lähestymistapa sekä se, miten tutkimus suhteutuu tutkittavasta asiasta jo oleviin tutkimuksiin. Arkaluonteisten salassa pidettävien tietojen käsittelyn edellyttää tavanomaista tiukempiä vaatimuksia tutkimuksen tieteellisyydelle. Tapauksessa Vantaan sosiaali- ja terveyslautakunnan ei tarvinnut luovuttaa tutkimustarkoitukseen salassa pidettäviä asiakirjoja Vantaan hammashuoltoa ja Tikkurilan terveysasemaa koskevista muistutuspäätöksistä. Esiitettyä tutkimussuunnitelmaa ei pidetty asianmukaisena, koska tutkimuksen tarve oli määritelty epäselvästi ja tutkimusaineisto epätarkasti. (KHO 1552/6.6.2007)